

Don Slater: valokuva kulutuskuulttuurissa

Don Slater tutkii ja opettaa nykyään Lontoon yliopiston Goldsmiths Collegessa. Perusorientaatioltaan hän ilmoittaa olevansa sosiologi.

”Keskeisin mielenkiintoni kohdistuu kulutuskuulttuurin teorioihin. Tutkin nykyään sellaisia ilmiöitä kuin harrastukset, vapaa-aika, maskuliinisuus sekä pornografian ja internetin suhde”, Slater sanoo. Hänen tuorein kirjansa on *Consumer Culture and Modernity* (Polity Press 1997). Sen ohella hänellä on valmisteilla (yhdessä Fran Tonkisin kanssa) markkinoiden käsitteen asemaa yhteiskuntateorioissa pohtiva kirja (Polity Press) sekä mainosteollisuuteen keskittyvä tutkimus (Arnold) yhdessä Sean Nixonin kanssa.

Slater on julkaissut jatkuvasti myös valokuvausta käsitteleviä tekstejä. Tähän numeroon suomennettu ”Kodin valokuvaus ja digitaalinen kulttuuri” ilmestyi ensi kerran 1995. Slaterilta on aiemmin suomennettu ”Valokuvauksen markkinointi massoille” -artikkeli *Kuvista sanoin 3* -kokoelmaan (1986).

Slaterin kiinnostus valokuvaan juontuu 1970-luvulta, jolloin hän oli perustamassa *Camerawork*-lehteä. Lehti julkaisi sekä valokuvia että valokuvausta analyysoivia teoreettisia kirjoituksia – siis eräänlainen yhteinen foorumi tutkijoille ja kuvaajille. *Camerawork* aloitti 1976 vasemmistolaisen (ongelmattoman ’realistisen’) valokuvauksen äänitorvena mutta alkoi vuosikymmenen loppua kohden kiinnittää yhä enemmän huomiota myös valokuvan teoreettisiin ongelmiin. Itse asiassa siitä kasvoi Brittein saarten ainoa valokuvausta kontekstuaalisesti ja kulttuurisena ilmiönä tarkasteleva julkaisu. Lehteen kirjoittivat Slaterin ohella muun muassa John Berger, John Tagg, Victor Burgin.

Slater tiivistää *Camerawork* -vuosien merkityksen nykyiselle tutkimustoiminnalleen seuraavasti: ”Yritän kytkeä sosiologisen ymmärrykseni valokuvasta arkisena käytäntönä *Camerawork*-ajoilta periytyvään näkemykseen valokuvasta politiikkana ja ideologiana. Lehti edusti epävakaa (ja siksi mielenkiintoista) jännitettä representaation politiikan ja politiikan (realistisen) representaation välillä. Jälkistrukturalismi ja postmodernin teorit ovat sittemmin vieneet visuaalisen kulttuurin analyysiä pidemmälle ja sulattaneet politiikan yhä enemmän representaation kysymyksiin. Haluaisin kuitenkin, että valokuvateoreetikot ja valokuvaajat tekisivät enemmän yhteistyötä uudeita pohjalta – *Camerawork* -lehden kaltaiset yhteistyön muodot ovat jo kuihtuneet.”

Slater hellii ideaa, jonka mukaan kameraa käyttämällä voi oppia ymmärtämään visuaalisuutta, lisätä toimintakykyisyyttä ja tuottaa valtakulttuurille vaihtoehtoista kuvallisuutta. Tässä kohden Slaterin ajatuksilla voi olla jotain annettavaa kiihkeänä vellovalle keskustelulle kansalaisjournalisista: kenen ehdoilla tekstejä ja kuvia tuotetaan?

Slater viittaa artikkelissaan usein toiseen brittitutkijaan ja valokuvaajaan, Jo Spenceen. Spence (1934-1992) valmisti teoksia, jotka pyrkivät kyseenalaistamaan perhevalokuvaan liittyviä valta- ja alistamissuhteita. Hän alkoi työstää uudelleen omaa perhe-albumiaan ja rakensi yhdessä Rosy Martinin kanssa valokuvaterapian nimellä kulkevan kuvantekemisen käytännön. Spencen ja Martinin pyrkimys oli ratkaista omalla tavallaan teorian ja kriittisen käytännön välinen suhde. Spencen työ jäi kuitenkin kesken; hän kuoli syöpään viitisen vuotta sitten. Hyvän lähtökohdan arvioida Spencen teoreettista ja kuvallista tuotantoa tarjoaa postuumisti julkaistu *Cultural Sniping – The Art of Transgression* -kokoelma (Routledge 1995).

Janne Seppänen